

Matuszewski, Adam

"Wkład jezuitów do nauki i kultury Rzeczypospolitej Obojga Narodów i pod zaborami", pod red. Ireny Stasiewicz-Jasiukowej, Warszawa 2004 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 50/2, 279-280

2005

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i IV tego dzieła zostały opublikowane w tomach XXIX i XXXIII *Studiów Copernicana* w 1991 i 1994 r. Omawiany tom został poprzedzony obszernym *Wstępem*, w którym Andrzej Bielski i Witold Wróblewski dokonali merytorycznej oceny publikowanych ksiąg, scharakteryzowali ich treść oraz przedstawili *Stosunek Witelona do dzieła Alhazena „De Aspectivus”*. Tom zaopatrzony jest także w *Skorowidz terminów i pojęć*.

Wkład jezuitów do nauki i kultury Rzeczypospolitej Obojga Narodów i pod zaborami. Pod red. Ireny Stasiewicz-Jasiukowej. Kraków-Warszawa 2004 Komitet Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk. Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”. Wydawnictwo WAM, 756, nlb. 2 s., ind.

Książka dzieli się na trzy zasadnicze części: wprowadzającą, przedstawiającą wkład jezuitów do nauki, omawiającą ich wkład do kultury polskiej. W części wprowadzającej znalazły się cztery artykuły: Ireny Stasiewicz-Jasiukowej: *O kondycji naukowej jezuitów polskich (od roku 1773 do XXI wieku)*, Ludwika Grzebienia: *Dotychczasowa literatura o wkładzie jezuitów polskich do nauki i kultury*, Ludwika Piechnika: *„Ratio studiorum” – fundament działalności edukacyjnej i naukowej jezuitów*, Richarda Butterwicka: *Sprawa wskrzeszenia zakonu jezuickiego w dobie Sejmu Czteroletniego*. W części „naukowej” w osobnych działach zgrupowano natomiast artykuły dotyczące wkładu jezuitów do: filozofii i nauk przyrodniczych, matematyki i astronomii, techniki, architektury i sztuk plastycznych, językoznawstwa, historii. W pierwszym z wyżej wymienionych działów znalazły się artykuły: Romana Darowskiego: *Zarys filozofii jezuitów w Polsce od XVI do XIX wieku*, Piotra Köhlera: *Wkład jezuitów do botaniki w Rzeczypospolitej Obojga Narodów*, Jerzego Pawłowskiego: *Wkład jezuitów do rozwoju zoologii polskiej od wieku XVII do roku 1918*. W dziale poświęconym matematyce i astronomii zostały zamieszczone artykuły: Zofii Pawlikowskiej-Brożek: *Wybitne publikacje polskich uczonych jezuickich XVII wieku oraz Podręczniki matematyki dla polskich szkół jezuickich*, Witolda Więsława: *Matematycy Societatis Jesu na Litwie i obrzeżach Rzeczypospolitej w XVII–XIX wieku*, Konrada M.P. Rudnickiego: *Jezuicki wynalazek paraleltycznego montażu teleskopów*. W dziale poświęconym technice, architekturze i sztuce plastycznej znalazły się artykuły: Jerzego Jasiuka: *Wkład jezuitów do rozwoju i upowszechniania techniki*, Tadeusza Mariana Nowaka: *„Prawidła całej sztuki wojennej” w ujęciu Józefa Rogalińskiego SJ z 1776 r. oraz Warsztat pracy Franciszka Paprockiego SJ, pierwszego tłumacza na język polski dzieła Wegecjusza o wojskowości rzymskiej*, Jerzego Paszendy: *Nauczanie architektury w szkołach jezuickich*, Ryszarda Mączynskiego: *Zagadkowe*

malowidła świętych męczenników w jezuickim kościele św. Barbary w Krakowie. W dziale poświęconym językoznawstwu zamieszczono artykuły: Ireny B a j e r o w e j : *Jezuici w dziejach języka polskiego*, Eugeniji U l č i n a i t é : *Z działalności jezuitów na polu krzewienia języka i kultury w XVI–XVIII wieku*, Bogdana L i s i a k a : *Zagadnienia językoznawcze w korespondencji Adama Kochańskiego SJ z Atanazym Kircherem SJ i Gottfriedem W. Leibnizem*, Ireny S t a s i e w i c z - J a s i u k o w e j : *O podręczniku wymowy księdza Grzegorza Piramowicza SJ*. W dziale poświęconym historii zostały znalazły się artykuły: Jarosława K u r k o w s k i e g o : *Historycy jezuicki w kręgu magnackich mecenasów (XVIII w.)*, Mariusza A f f e k a : *Monarchiczna wizja Polski według Adama Naruszewicza*, Ryszarda W a c ł a w a W o ł o s z y Ń s k i e g o : *Jan Chrzyciel Albertrandi, tłumacz i współautor syntezy historii Polski*. W części poświęconej wkładowi jezuitów do kultury polskiej zostały zamieszczone artykuły: Jerzego K o c h a n o w i c z a : *Wkład jezuitów w kulturę muzyczną okresu staropolskiego*, Małgorzaty P u c h o w s k i e j : *Uroczystości szkolne i jezuicki teatr w Tarnopolu (1820–1886)*, Ireny K a d u l s k i e j : *Osiągnięcia drukarzy Akademii Połockiej*, Haliny L i c h o c k i e j : *„Miesięcznik Połocki” (1818–1820) – kontekst historyczny i bibliografia zawartości*, Ireny Ł o s s o w s k i e j : *Kontrowersje wokół Stefana Łuskiny SJ – dziennikarza i redaktora*, Doroty P i e t r z k i e w i c z - S o b c z a k : *Jan Bohomolec SJ – oświecony filantrop*. Do książki dołączono również *Informacje o autorach i recenzentach* oraz *Indeks osób*.

Adam Matuszewski
Instytut Historii Nauki PAN
Warszawa